

Na podlagi 3. alineje 1. točke drugega odstavka 16. člena Zakona o revidiranju (Uradni list RS 65/08, odslej ZRev-2) in 6. točke 19. člena statuta Slovenskega inštituta za revizijo je Strokovni svet Inštituta dne 23. maja 2011 sprejel

KODEKS NOTRANJEREVIZIJSKIH NAČEL

1. Namen kodeksa notranjerevizijskih načel

1.1. Notranjerevizijska načela (odslej načela) so izhodiščna pravila za delo notranjega revizorja, ki naj bo pravilno, odgovorno, učinkovito, varčno in uspešno. Obravnavati jih je treba v povezavi z mednarodnimi standardi strokovnega ravnanja pri notranjem revidiranju, ki jih sprejema ameriški Inštitut notranjih revizorjev (The Institute of Internal Auditors, IIA), odslej standardi.

1.2. Načela so notranjemu revizorju vodila pri delovanju, tako da je glede na cilje in naloge, pristojnosti in odgovornosti, strokovno usposobljenost, organiziranost, izvajanje nalog in poročanje o izsledkih na zadovoljivi strokovni ravni. Omogočajo presojanje njegove strokovnosti in strokovne vestnosti ter nadziranje kakovosti njegovega delovanja. V pomoč so tudi pri poslovanju in drugih strokovnih dejavnostih v gospodarskih družbah in drugih organizacijah (odslej organizacije).

1.3. Notranje revidiranje se izvaja v okoljih in organizacijah, ki se razlikujejo po dejavnostih, namenu, obsegu in sestavi, zato zahteva poznavanje in spoštovanje nekaterih organizacijskih in drugih posebnosti pri zagotavljanju notranjega revidiranja, kar pa ne odvezuje notranjih revizorjev od obveznosti spoštovanja teh načel.

2. Temeljna načela

2.1. Nadziranje je temeljna sestavina poslovanja vsake organizacije.

V organizaciji je poslovodstvo nosilec poslovnih dejavnosti in odločitev, ki organizacijo usmerjajo k novi, višji ravni kakovosti poslovanja in jo pri tem uravnavajo. Odgovorno je tako za opredeljevanje vizije, poslanstva ter strateških in izvedbenih ciljev delovanja kakor tudi za načrtovanje, uresničevanje in nadziranje poslovnih procesov in stanj. Nadziranje je torej temeljna obveznost poslovodstva, ki podpira ciljno usmerjeno delovanje ter obvladovanje spremljajočih poslovnih tveganj. Je v pomoč pravočasnemu sprejemanju usklajevalnih ukrepov, izogibanju neugodnim poslovnim okoliščinam ter izrabi poslovnih prednosti in priložnosti.

Za zagotovitev obvladovanja tveganj poslovodstvo vzpostavi in uvede ureditev notranjega kontroliranja, ki zajame vsa področja poslovanja. Ta ureditev obsega načine, metode in tehnike ter ukrepe, stališča in postopke, ki zagotavljajo doseganje poslovnih ciljev. Ti so

- urejeno, učinkovito, varčno in uspešno poslovanje ter razvijanje, ustvarjanje in prodajanje kakovostnih proizvodov in storitev;
- varovanje sredstev pred izgubo zaradi malomarnosti, zlorab, slabega gospodarjenja, napak in poneverb ter drugih nepravilnosti;
- poslovanje v skladu z zakonskimi in drugimi predpisi ter notranjimi pravili organizacije in navodili poslovodstva;
- razvijanje in ohranjanje zanesljivih računovodskih in drugih podatkov ter informacij pa tudi resnično in pošteno prikazovanje teh podatkov in informacij v poročilih.

Ureditev notranjega kontroliranja je treba nenehno preverjati in izpopolnjevati. Njeno učinkovitost in uspešnost nadzoruje poslovodstvo ob pomoči notranjih revizorjev, ki jih je za to pooblastilo.

2.2. Notranje revidiranje je neodvisna in nepristranska dejavnost dajanja zagotovil in svetovanja; namenjena je povečevanju koristi in izboljševanju delovanja organizacije. Organizaciji pomaga uresničevati njene cilje s spodbujanjem preišljenega, urejenega načina vrednotenja in izboljševanja uspešnosti postopkov ravnanja s tveganjem ter njegovega obvladovanja in upravljanja.

Nenehno večanje števila poslovnih procesov, dogodkov, izidov in razvejenosti organizacije, vključevanje v ekonomijo svetovnih razsežnosti, uvajanje novih tehnologij in postopkov, raznolikost proizvodov in storitev ter širjenje poslovanja onemogočajo poslovodstvu, da bi lahko samo neposredno in celovito nadziralo pravnost (zakonitost) in ekonomsko ustreznost (učinkovitost, varčnost, uspešnost in varnost) uresničevanja zapletenih poslovnih dogodkov in izidov v organizaciji.

2.3. Cilj notranjega revidiranja je sestavni del vsakega načrta posla. Notranji revizor pred začetkom revidiranja uskladi opredelitev cilja s poslovodniki, ki morajo biti seznanjeni s poslom. Opredeli cilje posla z namenom obravnavati tveganja, povezana s pregledovanim delovanjem. Cilji pri načrtovanih poslih se nadaljujejo in pridružujejo tistim, ki so bili prepoznani na začetku posla pri presojanju tveganja in iz katerih je izpeljan načrt notranje revizije. Pri nenačrtovanem poslu so cilji opredeljeni pred njegovim začetkom z namenom obravnavati posebne zadeve, ki so ga spodbudile. Cilji posla svetovanja se morajo nanašati na upravljanje tveganja, ravnanje s tveganjem in postopke obvladovanja v obsegu, dogovorjenem z naročnikom. Cilji posla svetovanja morajo biti usklajeni z vrednotami, strategijami in cilji organizacije.

Notranji revizor izvaja naknadno nadziranje, vendar s tem pristojnih nosilcev odločevalnih ravni (poslovodstev) ne razrešuje odgovornosti za pravilno in urejeno poslovanje ter izboljševanje uspešnosti ravnanja s tveganjem in njegovega obvladovanja.

2.4. Notranji revizor deluje v skladu s hierarhijo pravil notranjega revidiranja in s temeljno listino o notranjerevizijski dejavnosti (odslej temeljno listino), ki jo odobri poslovodstvo oziroma drug ustrezen upravljalni organ organizacije (odslej poslovodstvo) in potrdi nadzorni organ ali drug pristojni organ nadziranja delovanja organizacije.

V temeljni listini so opredeljeni poslanstvo in položaj (zagotovitev neodvisnosti) izvajalcev notranjerevizijske dejavnosti, področja dela in pooblastila notranjih revizorjev ter odgovornost notranjerevizijskega predstojnika in preostalih notranjih revizorjev. Notranjerevizijski predstojnik je dolžan vzpostaviti na tveganjih zasnovane načrte, ki skladno s cilji organizacije določajo vrstni red pri delovanju notranjih revizorjev.

Notranji revizor je dolžan delovati učinkovito, varčno in uspešno, v skladu z mednarodnimi standardi strokovnega ravnanja pri notranjem revidiranju, kodeksom notranjerevizijskih načel in kodeksom poklicne etike notranjega revizorja. Ta odgovornost zajema tudi usklajevanje dela z drugimi v organizaciji in zunaj nje.

3. Načela o strokovnosti in neodvisnosti

3.1. Notranje revidiranje mora biti izvedeno strokovno in skrbno, to je v skladu z veljavno doktrino notranjega revidiranja, ki jo sprejema Slovenski inštitut za revizijo. Ta prevzema izsledke najnovejših teoretičnih dognanj in najboljše prakse v notranjerevizijski stroki. Revidirati sme oseba, ki je strokovno usposobljena in obvlada poklicne veščine.

Strokovno usposabljanje je obveznost vsakega notranjega revizorja. Obsega obvezno razumevanje in obvladanje tako načel, standardov in drugih pravil notranjega revidiranja kakor tudi računovodskih načel in standardov, načel poslovođenja in upravljanja ter drugih pravil, ki jih mora upoštevati notranji revizor v organizaciji. Gre za temeljna znanja, ki se zahtevajo pri notranjem revidiranju. Notranji revizor je dolžan ta znanja nenehno izpopolnjevati v skladu z razvojem svoje stroke in strok, povezanih z revidiranimi področji.

Poklicne veščine so pridobljene sposobnosti notranjega revizorja, da zna uporabljati teoretično znanje in najboljšo prakso v konkretnih razmerah in pri konkretnih nalogah. Gre za veščine, pridobljene v notranjerevizijski dejavnosti, ter za druge veščine, ki mu omogočajo

učinkovito, varčno in uspešno uresničevanje zadanih revizijskih nalog, kot so ustne in pisne komunikacijske sposobnosti, skupinsko in vodstveno delo, ustvarjalno delovno ozračje in obvladovanje sprememb.

3.2. Notranji revizor je dolžan opravljati delo s potrebno poklicno skrbnostjo.

Potrebna poklicna skrbnost zajema strokovno vestnost in sposobnost, ki se lahko pričakujeta od preudarnega in usposobljenega notranjega revizorja v enakih ali podobnih okoliščinah. Poklicna skrbnost mora ustrezati zapletenosti notranje revizije, ki jo opravlja.

Notranji revizor je dolžan biti pozoren na tista področja delovanja organizacije, na katerih

- lahko prispeva k izboljšanju poslovanja ter povečanju poslovne varnosti in poslovnih koristi organizacije;
- se pri poslovanju kažejo nevarnosti in slabosti, ki ogrožajo njen trajni obstoj in razvoj;
- so priložnosti za prevare, napake, izogibanja in spore zaradi koristi;
- so možnosti za neučinkovito, nevarčno in neuspešno delovanje organizacije;
- so še druge prednosti in priložnosti za izboljšanje ekonomske ustreznosti poslovanja.

S potrebno poklicno skrbnostjo sta mišljeni primerna vestnost in odgovornost, ne pa nezmotljivost oziroma izjemna uspešnost. Notranji revizor mora preiskovati in ocenjevati do razumne mere. V primeru prisotnosti dvoma prevar je dolžan pridobiti utemeljeno zagotovilo prisotnega dvoma prevar. O sumu kaznivih in drugih nedovoljenih dejanj je dolžan obvestiti naročnika revizije oziroma osebo, ki je odgovorna za pravno (zakonito) delovanje revidiranega področja.

3.3. Notranjerevizijski dejavnosti se mora zagotoviti neodvisnost, notranji revizor pa je dolžan delovati nepristransko.

Neodvisnost pomeni, da so presoje nepristranske in resnične, kar je za kakovost notranjega revidiranja bistvenega pomena. Doseže se s poročanjem notranjerevizijskega predstojnika ustrezni (vrhovni) odločevalni in nadzorni ravni v organizaciji, ki mu omogoča izpolnjevanje nalog.

Položaj notranjerevizijske dejavnosti v organizaciji mora omogočati neodvisno revidiranje. Imeti mora polno podporo ustrezne (vrhovne) odločevalne ravni v organizaciji, kar ji zagotavlja sodelovanje z odgovornimi osebami in opravljanje dela brez vmešavanja drugih. Namen, pooblastila in odgovornosti notranjega revizorja morajo biti predpisani s temeljno listino. V njej je treba opredeliti položaj notranjerevizijske dejavnosti v organizaciji in pooblastila za dostop do zaposlenih, podatkov, informacij, sistemov, dokumentov (listin) o zaposlenih, sredstvih in njihovih virih, pomembnih za revidiranje, ter določiti vrsto in obseg delovanja pa tudi način notranjerevizijskega poročanja. Namensko poročanje notranjerevizijskega predstojnika nadzornemu organu vključuje tudi odobritev imenovanja, nagrajevanja in razrešitve notranjerevizijskega predstojnika ter poizvedbe pri poslovodstvu in notranjerevizijskem predstojniku o morebitnih nezadostnih sredstvih. Za vrhovno poslovodstvo in nadzorni organ organizacije notranjerevizijski predstojnik pripravi letno poročilo o notranjerevizijskem delovanju.

Poštenost je lastnost notranjega revizorja, da pri svojem delu ohrani nepristranskost. Svoje presoje v zvezi s predmetom revidiranja ne sme podrežati presojam drugih. Poštenost zahteva ustrezno usposobljenost in ustrezne osebnostne lastnosti notranjega revizorja, ki so zapisane v kodeksu poklicne etike notranjega revizorja.

Poštenost zahteva od notranjega revizorja dajanje nedvoumnih zagotovil za delovanje in nedvoumno svetovanje. Pri tem ne sklepa kompromisov, ki bi bistveno vplivali na njegovo ravnanje. Notranji revizor ne sme biti potisnjen v položaj, v katerem ne bi mogel nepristransko izraziti svoje presoje.

3.4. Področje dela notranjih revizorjev obsega neodvisno in nepristransko dajanje zagotovil za delovanje in svetovanje, kar naj prispeva k izboljšanju poslovanja in povečanju poslovne varnosti ter poslovnih koristi organizacije.

Delo notranjega revizorja mora prispevati k izboljšanju kakovosti izvajanja nalog, obvladovanju poslovnih tveganj, doseganju poslovnih ciljev in ustvarjanju večje dodane vrednosti v poslovnih učinkih in organizaciji kot poslovni osebi.

4. Načela o organiziranosti notranjerevizijske dejavnosti

4.1. Notranjerevizijski predstojnik je odgovoren za to, da se naloge notranjerevizijske dejavnosti uresničujejo pravno (zakonito) in ekonomsko ustrezno (učinkovito, varčno, uspešno in varno).

Primerna organiziranost in primerno vodenje zagotavljata, da se notranjerevizijska dejavnost izvaja v skladu s temeljno listino in aktom o notranjerevizijski dejavnosti ter da se s pridom uporabljajo vsa sredstva, ki so na voljo.

4.2. Notranjerevizijski predstojnik načrtuje notranje revidiranje.

Načrti notranjega revidiranja morajo biti sestavljeni in odobreni v skladu s temeljno listino, s smotri in cilji organizacije ter temeljiti na oceni tveganj za organizacijo. Načrti revidiranja se sestavljajo obdobjo.

4.3. Notranjerevizijski predstojnik izdelava merila in program za kadrovanje, za usposabljanje notranjega revizorja in za vrednotenje dela notranjega revizorja.

Program mora vsebovati opis delovnih mest oziroma zahtev za zunanjega izvajalca, merila za kadrovanje oziroma izbiro usposobljenega in odgovornega notranjega revizorja, opis usposabljanja in zagotavljanja možnosti za nenehno izobraževanje notranjega revizorja, merila za vrednotenje dela notranjega revizorja in opis svetovanja notranjemu revizorju pri njegovem delu in razvoju.

4.4. Notranjerevizijski predstojnik izdelava in uresničuje program zagotavljanja kakovosti notranjerevizijske dejavnosti. S tem dokazuje, da se ta dejavnost uresničuje v skladu z veljavno doktrino, da se stalno izboljšuje ter da se notranjerevizijski posli sprotno in občasno nadzirajo.

Ta program in njegovo uresničevanje omogočata, da je delo notranjega revizorja usklajeno z načeli in standardi ter temeljno listino in drugim dokumentom o notranjerevizijski dejavnosti ter vsebuje načrtovane notranje in zunanje preglede dela notranjih revizorjev.

4.5. Notranjerevizijski predstojnik usklajuje delo notranjega revizorja z delom drugih dajalcev zagotovil in svetovalnih storitev.

Usklajevanje dela notranjega revizorja z delom drugih zagotavlja smotrni obseg dela notranjega revizorja in preprečuje njegovo podvajanje.

5. Načela o metodiki dela

5.1. Notranje revidiranje mora biti odobreno in nadzorovano. Sestavljeno je iz načrtovanja in izvajanja nalog, preverjanja in vrednotenja podatkov in informacij, poročanja o izsledkih, dajanja mnenj in konstruktivnih priporočil ter spremljanja priporočil in ukrepov za izboljšanje poslovanja in povečanje poslovne varnosti ter poslovnih koristi organizacije.

5.2. Za celotno notranjerevizijsko dejavnost ima organizacija obdobjne načrte nalog, ki so izdelani v skladu z veljavnimi standardi. Za vsako nalogo je treba izdelati izvedbeni načrt revidiranja, ki vsebuje opis predmeta, cilj in časa trajanja ter načrt delovnih korakov (delovni program) notranjerevizijske naloge.

Notranjerevizijski predstojnik izdelava večletni in letni načrt dela notranjih revizorjev, ki ga potrdita vrhovno poslovodstvo in nadzorni svet organizacije. V okviru tega načrta izdelava vodja posamezne naloge izvedbeni načrt naloge. V načrtu so predstavljena tveganja, katerih obvladovanje bodo notranji revizorji preverjali (tudi že v srednjeročnih in letnih načrtih), postavljeni cilji in načini izvedbe naloge, predvideno pa je tudi, kako, kdaj in komu bodo sporočeni izsledki revidiranja. Vsak izvedbeni načrt dela mora odobriti notranjerevizijski predstojnik.

5.3. Notranji revizor je dolžan pridobljene podatke in informacije preveriti in ovrednotiti.

Da bi notranji revizor podprl svoje izsledke, mnenja in priporočila, mora zbrati podatke in informacije, jih proučiti in dokumentirati. Zbrane informacije so lahko trdna podlaga za revizijske izsledke in priporočila le tedaj, če so zadostne, primerne, bistvene in uporabne.

Zadostna informacija je resnična in prepričljiva, če lahko pride oseba, ki ima tako informacijo, do enakih sklepov kot notranji revizor. Primerna informacija je zanesljiva in najlaže dosegljiva z uporabo ustreznih revizijskih postopkov. Bistvena informacija podpira revizijske izsledke in priporočila ter je skladna s cilji revidiranja. Uporabna informacija pomaga organizaciji doseči postavljene cilje.

Revizijske postopke, tudi preizkušanje in vzorčenje, je treba, kadar je to izvedljivo, izbrati pred začetkom opravljanja notranje revizije in jih, če okoliščine to upravičujejo, razširiti oziroma spremeniti. Za pridobitev zagotovila, da je bil notranji revizor nepristranski in da je namen revidiranja dosežen, mora notranjerevizijski predstojnik nadzirati pridobivanje, proučevanje, razlaganje in dokumentiranje podatkov in informacij. Delovno gradivo mora vsebovati pridobljene podatke in informacije ter opravljene analize ter biti zadostna podlaga za poročanje o izsledkih, mnenjih in priporočilih.

5.4. Notranji revizor je dolžan o svojih izsledkih poročati.

Po opravljeni notranji reviziji mora notranji revizor pripraviti in podpisati pisno poročilo. Vmesna poročila so lahko pisna ali ustna in se lahko izročajo formalno ali neformalno. O izsledkih in priporočilih se notranji revizor pogovori s poslovodstvom.

Poročilo mora biti nepristransko, jasno, zgoščeno in pravočasno. Vsebovati mora namen, cilj in obseg opravljene notranje revizije ter izsledke pa tudi revizorjevo mnenje ter predloge za izboljšave in priporočila oziroma, če potrebno, potrdilo o zadovoljivem delovanju.

Notranjerevizijski predstojnik je dolžan pregledati in odobriti končno revizijsko poročilo.

5.5. Notranji revizor je dolžan spremljati sprejemanje in uresničevanje na podlagi izsledkov opravljene notranje revizije predlaganih ukrepov.

Naloga je izpolnjena, ko notranji revizor ugotovi, da so bili predlagani ukrepi uresničeni in želeni učinki doseženi, ali pa, da je poslovodstvo prevzelo odgovornost glede tega, da predlagani ukrepi niso potrebni.

6. Sprejetje in uporaba kodeksa načel

6.1. Izvirno vsebino kodeksa načel je sprejel svet Inštituta dne 14. septembra 1998, njegove dopolnitve pa je sprejel strokovni svet dne 21. oktobra 2004 in 23. maja 2011. Kodeks se uporablja od sprejetja naprej.

Dr. Ivan Turk
Predsednik Strokovnega sveta
Slovenskega inštituta za revizijo

Številka: 5/2011
Ljubljana, 23. 5. 2011